

Posudek bakalářské práce
Kateřina Lébllová
Rekultivace jako krajínotvorný jev.
Analýza kontextů

Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze, 2009

Úvod

K volbě tématu své bakalářské práce mohla být Kateřina Lébllová inspirována buď krajínou svého bydliště (rodiště?) nebo jejím vedoucím. Téma je v každém případě vysoce aktuální nejen na Jáchymovsku, ale bez nadsázky planetárně, což ostatně konstatuje jinými slovy i autorka hned v první větě textu, a rozhodně stojí za hlubší zamyšlení.

1. Obsahová stránka

Obsah není v daném případě jen seznamem názvů kapitol. Představuje především defilé pohledů, jimiž je vůbec možné zadaný problém tematizovat, a vyzývá čtenáře k pokusu, nejspíše marnému, najít ještě nějaký další (výjimka potvrzující pravidlo viz dále v textu). Ocenění tedy zaslouží především komplexní uchopení tématu, přičemž kterýkoli náhled by jistě bylo možné prohlubovat. Odpovídá tomu i rozsah práce (48 stran čistého textu, celkem včetně díky fotografiím velmi ilustrativních příloh a úvodních stránek 57 stran). Platí tedy takřka doslova „co stránka, to bod obsahu“, takže práce je od počátku dokonale přehledná. Tomu přispívá i základní rozčlenění problematiky do tří okruhů hned v úvodu (i když o přednosti státních norem před odborným hlediskem bych měl metodologicky jisté pochybnosti, ale chápu, jak je to asi míněno) a kapitola Základní pojmy, která však značně předjímá zjištění a závěry práce a postrádám v ní zmínku o ekologii obnovy (restoration ecology); uvádí *cultivacio* místo *cultivatio*, resp. pro úplnost by měla zmiňovat *colere*.

V kapitole „Metoda“ se autorka lstivě vyhýbá požadavku na oddělení dat a interpretací prohlášením, že „Studovaná problematika potřebuje od počátku interpretativní přístup“ (str. 7), což je při zkoumání různých kontextů nepochybně nezpochybnitelné, a probouzí tak ve čtenáři zvědavost, jak si v této aplikaci Nikolaase Tinbergena na strategickou komplexní problematiku povede. Nutno předeslat, že výsledek rozhodně není z hlediska práce s daty nekorektní a vždy je zřejmé, odkud autorka čerpá a jak pramen vykládá; práce jako celek tedy poskytuje čtenáři příjemně usebranou celostní informaci.

Kapitola „Historie rekultivací“ při daném rozsahu ani nemůže být skutečnými dějinami, přesto obsahuje zajímavé údaje. Totéž platí vlastně o celém oddílu 4, v němž asi nejcennější částí jsou jednotlivé názory na formy rekultivací (kap. 4.5 a 4.6); zde snad ani nelze dostatečně zdůraznit význam přirozené sukcese (písáky, malolomy, lůmky), pro niž je však pochopitelně potřebné v zásadách do krajiny většího rozsahu vytvořit podmínky. V kapitole o biodiverzitě trochu postrádám alespoň zmínku o tom, zda a proč poskytuje přeměněná a postupně rekultivovaná krajina větší příležitost pro nepůvodní a invazní druhy a zmínku o nebezpečí, jež to s sebou nese; nutno však poznamenat, že připomínky tohoto typu představují spíše náměty pro dlouhodobou systematickou výzkumnou činnost než pro bakalářskou práci, ale pro úplnost mohla být témata alespoň zmíněna.

Reprezentativní a aktuální jsou přes celou řadu nepřesností kapitolky o dynamice současných pohledů na rekultivace včetně jediné a proto poněkud neorganické sociologizující empirické pasáže, rozhovoru s osvětleným senátorem Janem Hadravou (dobrý výběr: „rodák“ s

rozumějším přístupem). Z textu však vyplývá, že Lébllová ku prospěchu věci konzultovala i další odborníky a jako vzorek připojila drobnou případovou studii jáchymovských hald, názorně fotograficky dokumentovanou.

K nepřesnostem zatím jen příkladmo: jestliže práce explicitně pojednává o legislativních řešeních, měla by přece jen uvádět správně např. názvy zákonů (Zákon o ochraně přírody a krajiny, nikoli Zákon o ochraně přírody [str. 23]; neměla by nešikovně klamat tělem a budít dojem, že máme v České republice ministerstvo životního prostředí, zemědělství a obchodu a průmyslu [„Rekultivace má u nás z hlediska legislativy na starosti ministerstvo životního prostředí, zemědělství a obchodu a průmyslu.“; str. 12].

Opětovné ocenění zaslouží fakt, že práce neopomíjí, byť jen zmiňuje, sociální sféru a sociálně a kulturně ekologické aspekty obnovy krajiny a všechny aktéry rozhodování včetně firem a úředníků.

Explozi invence (byť zjevně ne toliko vlastní) pak obsahuje oddíl 6, hrdě nazvaný „Sociologie a sémiologie rekultivací“, jenž by se přes stručnost i nedostatky měl stát pro svou inspirativnost (zahlázení viny; tvorba krajiny; politikum; ale i investice a moderna atd.) povinnou četbou decizní sféry v oboru rekultivací.

Za dokonce obecně velmi vhodné, zde však ne zcela naplněné pokládám uzavření práce nejprve obsáhlejší diskusí a poté závěrem. O kvalitě případové sondy jsem se již zmínil.

2. Práce s literaturou

Uvedené zdroje zaslouží pochvalu i závažné výtky. Ocenění zaslouží fakt, že autorka přečetla řadu méně známých čerstvých, aktuálních a plně relevantních podkladů z oblasti „šedé“ literatury; zřetelně se seznámila s odborným prostředím, v němž se pohybuje, a jeho frazeologií (sociální a kulturní ekologie atp.), výjimky spíše jen potvrzují pravidlo („staré ekologické křivdy“, str. 11). Výtky jsou však hned tři.

1. Má-li být bakalářská práce i průkazem jazykových znalostí, postrádám byť jediný cizojazyčný titul; přitom k tématu nepochybně existuje nepřeberné množství vhodné literatury.
2. Chybí literatura metodologická. Např. nepřímou použitý a ne zcela „metodologický“ Tinbergen mohl být načten (v angličtině) a uveden. Tento nedostatek není zcela zásadní, protože Lébllová si nevede špatně, cituje korektně, interpretuje vtípně, dokáže literatury i orální zdroje vytěžit, nepochybně i díky tradičně inspirativnímu i pečlivému vedení práce v osobě Jiřího Sádla.
3. V citacích pramenů se vyskytují chyby. Např. na dokumentu „Zásady přírodě blízké obnovy“ (má-li autorka na mysli závěr z letošního lednového semináře v Českých Budějovicích „Obecné zásady přírodě blízké obnovy těžbou narušených území a deponií“) se Václav Cílek, pokud vím, přímo autorsky nepodílel, ač je uveden v textu (str. 15) i v Seznamu použité literatury (str. 53); podobně Odumovy Základy ekologie jsou snadno dohledatelné, takže není třeba je citovat sekundárně, byť ze skvělé Míchalovy Ekologické stability; středoškolský Moldan asi není v dané věci ideální autoritou (str. 16) atd.

3. Formální stránka

Jazyk i styl je vtípný, osvěžující, rozhodně netrpí pseudovědeckou ortodoxií, často se vyskytne metaforická zkratka nebo obrat mířící rychleji a výstižněji k podstatě než tradiční vědecký styl. Ani občasné přiznané subjektivní nebo emoční zatížení není v práci o hodnotách nemístné, je-li (je) reflektováno.

Práce však bohužel obsahuje obrovské množství překlepů, pravopisných i mluvnických chyb, jež nejspíše svědčí o obvyklém nedostatku času a péče před odevzdáním. Např. z odstavce začínajícího „Změna legislativy ... až „fiktivní subjekty.“ (str. 51) čtenář spíše jen tuší (a souhlasí), co chce autorka vyjádřit; následující náhodné ukázky se snaží vyjádřit diversitu jazykových poklesků.

„Proto je snadno odbýt je...“ místo „Proto je snadné odbýt je...“ (str. 5);

chybějící závorka a tečka: „... (tj. vylepšení, reálně spíše destrukce původního ekosystému“ (str. 8);

„Lomnické pinky“ jsou jednak vlastní jméno pomístní, mělo by tedy být psáno s velkým písmenem, za druhé by mohlo být méně obeznámenému čtenáři objasněno, že jde o zajímavý případ uchované malé lokality s velkou biodiverzitou na Sokolovsku;

„z prostředí polického“ (str. 7), „odhadnou“ místo „odhadnout“ (str. 7), „...destrukce původního ekosystému“ bez pravé závorky a znaménka (str. 8), „jejichž struktur a dynamika“ (str. 12), „hospodářko-ekonomických podmínek“ (str. 14);

již jsem okoral vůči psaní dohromady číslovky se znakem procenta (např. 80%), ale přece jen bych rád udržel alespoň psaní jiných zkratk jednotek zvlášť („40mld“, str. 11, „50cm“, str. 14 opakovaně atd.);

skloňování zájmen osobních („něž“ místo „něž“, str. 51);

„(Steskal, 2009).“ (str. 23); „vyžije“ místo „využije“ (str. 51).

Některé věty jsou až poněkud enigmatické: „Přitom je třeba vycházet z toho, že optimální skladby ekosystémové heterogenity je základním motivem optimální proporcionality mezi všemi způsoby rekultivace (Štýs, 1981, s. 212). (str. 12); „Tento aspekt rekultivací vědci uznávají, to co je podle nich na současném stavu věcí špatné jsou především to, že jsou rekultivace výnosný byznys a náš zákonný rámec tomu svou zastaralostí napomáhá (Prach, 2007).“ (str. 17); „Snad je to vrozený, podvědomý pocit neustálého ohrožení, který nás vede k přesvědčení, že okolní živá i neživá příroda, je potřeba vysvětlit a ovládnout - zkrotit a podporovat jen do té míry, která je pro náš vlastní život nezbytná.“ (str. 43).

4. Celkové hodnocení

K výše uvedeným nedostatkům musím uvést ještě dvě výhrady nebo přání.

Z věcného hlediska mi v práci chybí byť jen zmínka o územních systémech ekologické stability, které s plánovitou hospodářskou a ochrannářskou činností v krajině nepochybně souvisejí.

Spěch při dokončování práce nedovolil autorce přehlednější shrnutí, jež by lépe vyhovovalo mé sucharsky systémové duši. Text je natolik komplexní a přináší tolik podnětů, že přímo žádá závěry utřídit: typy rekultivací, jejich ne/výhody, kdy jaký typ, společenské zadání, , nejčastější chyby, dokonce bych si dovedl představit i náznak manuálu pro úředníka... Připouštím však, že bych chtěl mírný „nadstandard“.

Celý přístup Kateřiny Lébllové a její bakalářské práce, bez ohledu na podíl vkladu jejího a jejího vedoucího, je však nutné pochválit pro osvícenost, novost a neobyčejnou komplexnost přírodovědnou, společenskovední a humanitní. „Těžba i rekultivace, na rozdíl například od ozonové díry, kyselých dešťů či globálního oteplování, mívají rozměry spíše jen regionální a jejich důsledky postihují primárně jen danou, jasně vymezenou oblast. Proto je snadno odbýt je jako lokální malichernosti, a to právě ve jménu globálních pravd a průměrných hodnot, které vše lokální šťastně zahlazují a odsouvají mimo pozornost.“ (str. 5) Už na str. 5 autorka dále správně naznačuje, že rekultivace by měla být v rozumné společnosti integrální součástí těžební a veškeré další lidské rozsáhlejší krajinnotvorné činnosti již od počátku jejich plánování (pokud vím, přes existenci plánů těžby se skutečně důsledněji takto staví k problému jen zákon o mírovém využívání jaderné energie). Tyto a další čtené postřehy a koncepce, stejně jako závěry práce, jsou velkým příslibem pro další studium autorky.

Přesto vzhledem k řadě uvedených chyb velmi vážám s celkovým hodnocením – práce by přece jen měla naplňovat i formální náležitosti. Proto jednoznačně **doporučuji diplomovou práci k obhajobě** a navrhuji **hodnocení „velmi dobře“**, v přesnějším vyjádření **kolem 35 až 40 bodů**.

Jinonice Praha 27. srpna 2009

PhDr. Ivan Rynda